

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

**«Бекітемін»
Ғылыми кеңесінің төрағасы,
ректор, ҚР ҰҒА академигі
Ғазалиев А.М.**

« _____ » _____ 2013 ж.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША ОҚЫТУ
БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)**

ОА 3214 «Оптимизациялық әдістер» пәні

ZhMN 22 «Жобалаудың математикалық негіздері» модулі

5B060200 «Информатика» мамандығы

Ақпараттық технологиялар факультеті

«Ақпараттық технология және қауіпсіздік» кафедрасы

Алғы сөз

Студентке арналған пән бойынша оқыту бағдарламасын (syllabus) әзірлеген:
т.ғ.к., доценті Мендикенов К.К., т.ғ.к., доценті Эттель В.А.

Ақпараттық технологиялар және қауіпсіздік» кафедрасының отырысында
талқыланған

№ _____ хаттама « ____ » _____ 2013ж.

Кафедра меңгерушісі _____ М.М.Көккөз « ____ » _____ 2013ж.

Ақпараттық технологиялар факультетінің оқу-әдістемелік кеңесі мақұлдаған

№ _____ хаттама « ____ » _____ 2013ж.

Төрайымы _____ Л.М. Мустафина « ____ » _____ 2013ж.

Оқытушы туралы мәліметтер және қатынас ақпараты

Мендикенов Канат Кенжегалиевич, ғ.т.к., доцент
Эттель Владимир Абрамович, ғ.т.к., доцент

«Ақпаратты технологиялар және қауіпсіздік» кафедрасы ҚарМТУ басты корпусында (Б. Бульвары 56) орналасқан 429 ауд., байланыс телефоны 56-75-92 қос. 1028.

Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттер саны	ECTS	Сабақтар түрі				СӨЖ сағаттарының саны	Жалпы сағат саны	Бақылау түрі	
			Қатынас сабақтарының саны			ОСӨЖ сағаттарының саны				Барлық сағат саны
			дәріс	практикалық сабақтар	зертханалық сабақтар					
6	3	5	15	-	30	45	90	45	135	емтихан

Пәннің сипаттамасы

«Оптимизациялық әдістер» пәні базалық пәндер цикліне кіреді. Мемлекеттік стандартқа сәйкес бакалаврларды дайындайтын 5В060200 – «Информатика» мамандығы бағдарламалық құралдарды құру барысында қаралатын өндірістік процестер жиынтығы мен сол процестер жиынтығын сипаттамасын қарастырады. Соңғы және шексіз өлшемді кеңістікте қазіргі заманғы оптимизациялық әдістерін зерттейді.

Пәннің мақсаты

Пән «Оптимизациялық әдістер» айнымалы функциялар санын, дөңес бағдарламалау, сызықтық бағдарламалау, оптимизациялық есептеу әдістері, сызықты және сызықтық емес басқару жүйелері, бақылауда ұстауды және бақыланатын сызықтық жүйені, Понтрягиннің максимум принципі және Беллманның динамикалық бағдарламасының вариациялық есептеулерін қарастырады. Стохастикалық оңтайлы жүйелері, рәсімдеу мағыналы төтенше қатерлерге оларды төмендету ұйымдастырушылық басқару мәселелерін есептілігін, сондай-ақ мәселелерді шешу үшін математикалық әдістерді дамуының әртүрлі әдістерін зерттеу.

Пәннің міндеттері

Пәннің міндеттері төмендегідей:

- вариациялық есептеулер мен автоматты басқару жүйелерінің оптимизациялық әдістерін есептеудегі негізгі әдістері туралы түсінік қажет.
- осы пәнді зерделеу нәтижесінде, студенттер білуі қажет:
 - Функционалдық және функциялар үшін төтенше мәселелер мен автоматты басқару теориясының негізгі динамикалық сипаттамаларын шешу әдісін.

Қолдана алуы қажет:

- Төтенше практикалық мәселелерін шешуде математикалық модельдерді құру, белгілі әдістерді пайдалану, және қорытынды жасау.
- Сызықтық бағдарламалау мәселелерін шешуге, графиктер мен желілерде төтенше проблемаларда қолдануда, жоспарлау мәселелерді, ойын теориясын шешуге қабілетті болуы шарт.
- Ұйымдастырушылық басқару және оптималды шешімдерді алу мәселелерін шешуде математикалық модельдерін құру қабілетін пайдалану

Пререквизиттер

Бұл пәнді оқу үшін келесі пәндерді игеру қажет:

1. АЖЖ математикалық қамтамасыз ету

Постреквизиттер

«Оптимизациялық әдістер» пәнін оқу кезінде алынған білімдер «АЖЖ әзірлеу» пәндерін меңгеру барысында, сонымен қатар, мамандандыру пәндерінде және дипломдық жобалауда пайдаланылады.

Пәннің тақырыптық жоспары

Тарау атауы (тақырыптар)	Сабақ түрлері бойынша еңбек көлемділігі, сағ.				
	дәріс	практик алық	зертхана лық	ОСӨЖ	СӨЖ
1. Азайту әдістері. Сызықтық бағдарламалау.	1			2	2
2. Simplex әдісі. Төтенше нүктесінде Лемма.	1			2	2
3. Дөнес талдау негіздері.	1			2	2
4. Сызықтық емес бағдарламалау.	1			2	2
5. Өлшемді кеңістікті азайту үшін сандық әдістері.	1			2	2
6. Қосымша Лемма	1			2	2
7. Вариациялық есептеу.	1			2	2
8. Операцияларды зерттеу.	1			2	2
9. Бүтін сызықтық модельдердің ISO мысалдары: материалдарды кесу міндеті, тағайындау мәселесі.	1			2	2
10. Графтардағы экстремалды мәселелер.	1			2	2
11. Желілік жоспарлау және оның теориясы.	1			2	2
12. Жоспарлау мәселесіне мәлімдемесі.	1			2	2
13. Ойын теориясы	1			2	2
14. Матрицалық ойындар кеңейту, оңтайлы стратегиясы.	1			2	2
15. Кооперативті ойындар.	1			2	2

16. Сызықтық бағдарламалау мәселелерін шешу			2	2	2
17. Дөңес			2		
18. Дөңес функциялар			2	2	2
19 Дөңес бағдарламалау мәселелерін шешу.			2		
20. Сызықтық емес бағдарламалауды шешу.			2	2	2
21. Градиент әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.			2		
22. Градиент жүргізісі әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.			2	3	3
23. Ньютон әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.			2		
24. Айыппұл функциясы әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.			2	3	3
25. Қарапайым мәселені және изопериметриялық мәселені шешу.			2		
26. Ұйымдастырушылық басқару мәселелеріне математикалық модельдерді құрастыру. (Литтл-Мурти-Суини-Кэрел алгоритмі).			2	3	3
27. Транспорттық мәселе (потенциалдар әдісі). ең төменгі байланыс мәселесі (Прим алгоритмі).			2		
28. Ең жоғарғы максимал мәселесі (Форда-Фалкерсон алгоритмі). Ең қысқа жол мәселесі (Дейкстры алгоритмі).			2		
29. Желілік жоспарлау міндеті (PERT, CPM алгоритмі). Кезектер жүйесі (серверлер санын анықтау үшін оңтайландыру мәселелерін шешу).			2		
30. Матрициалық ойындары (желілік бағдарламалау мәселесіне төмендеді). Ко-оперативтік ойындары .			2		
Барлығы:	15	-	30	45	45

Зертханалық сабақтар тізімі

1. Сызықтық бағдарламалау мәселелерін шешу. Дөңес функциялар.
2. Выпуклые функции. Дөңес бағдарламалау мәселелерін шешу.
3. Сызықтық емес бағдарламалауды шешу.
4. Градиент әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.
5. Градиент жүргізісі әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.
6. Ньютон әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.
7. Айыппұл функциясы әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.
8. Қарапайым мәселені және изопериметриялық мәселені шешу.
9. Ұйымдастырушылық басқару мәселелеріне математикалық модельдерді құрастыру. (Литтл-Мурти-Суини-Кэрел алгоритмі).
10. Транспорттық мәселе (потенциалдар әдісі). ең төменгі байланыс мәселесі (Прим алгоритмі).
11. Ең жоғарғы максимал мәселесі (Форда-Фалкерсон алгоритмі). Ең қысқа жол мәселесі (Дейкстры алгоритмі).

12. Матрициалық ойындары (желілік бағдарламалау мәселесіне төмендеді). Кооперативтік ойындары.

13. Желілік жоспарлау міндеті (PERT, CPM алгоритмі). Кезектер жүйесі (серверлер санын анықтау үшін оңтайландыру мәселелерін шешу).

СӨЖ-ге арналған бақылау тапсырмаларының тақырыптары

1. Азайту әдістері. Сызықтық бағдарламалау.
2. Simplex әдісі. Төтенше нүктесінде Лемма.
3. Дөңес талдау негіздері.
4. Сызықтық емес бағдарламалау.
5. Өлшемді кеңістікті азайту үшін сандық әдістері.
6. Қосымша лемма.
7. Вариациалық есептеу.
8. Операцияларды зерттеу.
9. Бүтін сызықтық модельдердің ISO мысалдары: материалдарды кесу міндеті, тағайындау мәселесі.
10. Графтардағы экстремалды мәселелер.
11. Желілік жоспарлау және оның теориясы.
12. Жоспарлау мәселесіне мәлімдемесі.
13. Ойын теориясы.
14. Кооперативті ойындар.
15. Матрициалық ойындар кеңейту, оңтайлы стратегиясы.

Студенттер білімін бағалау критерийлері

Пән бойынша емтихан бағасы аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (емтихан) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100%-ға дейінгі мәнді құрайды.

Пән бойынша берілген тапсырмаларды орындау мен тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылатын әдебиет	Орындалу ұзақтылығы	Бақылау түрі	Тапсыру мерзімі	Балл
1	2	3	4	5	6	7
Зертханалық жұмыс № 1	Сызықтық бағдарламалау мәселелерін шешу.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	1 апта	4
Зертханалық жұмыс № 2	Выпуклые множества.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	2 апта	4
Зертханалық жұмыс № 3	Выпуклые функции.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	3 апта	4
Зертханалық жұмыс № 4	Дөңес бағдарламалау мәселелерін шешу.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	4 апта	4
Зертханалық жұмыс № 5	Сызықтық емес бағдарламалауды	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	5 апта	4

	шешу.					
Зертханалық жұмыс № 6	Градиент әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	6 апта	4
Зертханалық жұмыс № 7	Градиент жүгіргісі әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Аралық	7 апта	4
Зертханалық жұмыс № 8	Ньютон әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	8 апта	4
Зертханалық жұмыс № 9	Айыппұл функциясы әдісі. Алгоритмі. Блок-сұлба. Бағдарламасы.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	9 апта	4
Зертханалық жұмыс № 10	Қарапайым мәселені және изопериметриялық мәселені шешу.	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	10 апта	4
Зертханалық жұмыс № 11	Ұйымдастырушылық басқару мәселелеріне математикалық модельдерді құрастыру. (Литтл-Мурти-Суини-Кэрел алгоритмі).	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	11 апта	4
Зертханалық жұмыс № 12	Транспорттық мәселе (потенциалдар әдісі). ең төменгі байланыс мәселесі (Прим алгоритмі).	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	12 апта	4
Зертханалық жұмыс № 13	Ең жоғарғы максимал мәселесі (Форда-Фалкерсон алгоритмі). Ең қысқа жол мәселесі (Дейкстры алгоритмі).	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	13 апта	4
Зертханалық жұмыс № 14	Желілік жоспарлау міндеті (PERT, CPM алгоритмі). Кезектер жүйесі (серверлер санын анықтау үшін оңтайландыру мәселелерін шешу).	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Ағымдағы	13 апта	4
Зертханалық жұмыс № 15	Матрициалық ойындары (желілік	[1],[2],[3],[4]	1 апта	Аралық	14-я не- деля	4

	бағдарламалау мәселесіне төмендеді). Кооперативтік ойындары.					
Емтихан	Пән материалының игерілуін тексеру	Негізгі және қосымша әдебиет тізімі	2 қатынас сағаттар	Қорыпынды	Сессия кезінде	40
Барлығы						100

Саясат және процедуралар

«Оптимизациялық әдістер» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді ұстануды сұраймын:

- 1 Сабаққа кешікпеу.
- 2 Сабақтан дәлелді себепсіз қалмау, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсіндірме хат ұсынуды.
- 3 Сабақтың барлық түрлеріне қатысу студент міндеттерінің қатарына жатады.
- 4 Оқу процесінің күнтізбелік кестесіне сәйкес барлық бақылау түрін тапсыру.
- 5 Қатыспаған практикалық және зертханалық сабақтарды оқытушы көрсеткен уақытта өтеу.

Негізгі әдебиет тізімі

1. Габбасов Р.Ф., Кириллова Ф.Ф., Методы оптимизации, Минск, 2005.
2. Моисеев Н.Н., Иванилов Ю.П., Столярова Е.М., Методы оптимизации, Наука, 2008.
3. Васильев Ф.П., Лекции по методам решения экстремальных задач, М: Наука, 2004.
4. Карманов В.Г., Математическое программирование, М: Наука, 2005.
5. Гельфанд И.М., Фомин С.В., Вариационное исчисление, М.: Наука, 2010.
6. Гюнтер Н.М., Кузьмин Р.О., Сборник задач по высшей математике, Т.3.- М.Л., 2007.
7. Ройтенберг Я.Н., Автоматическое управление, М: Наука, 2008.

Қосымша әдебиет тізімі

1. Вентцель Е.С. Исследование операций. – М.: Советское радио, 1972, 1979, 1980.
2. Таха Х. Введение в ИСО. Книга 1. – М.: Мир, 1985, 2000.
3. Таха Х. Введение в ИСО. Книга 2. – М.: Мир, 1985, 2000.
4. Зуховицкий С.И., Авдеева Л.И. Линейное и выпуклое программирование. – М.: Наука, 1967, 2000.
5. Форд Л., Фалкерсон Д. Поток в сетях. – М.: Мир, 1966.
6. Хедли Дж. Нелинейное и динамическое программирование. – М.: Мир, 1967.
7. Химмельблау Д. Прикладное нелинейное программирование. – М.: Мир, 1972.
8. Калихман И.Л. Сборник задач по математическому программированию. - М.: Высшая школа, 1975.
9. Акулич И.Л. Математическое программирование в примерах и задачах. – М.: Высшая школа, 1986.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША
ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ
(SYLLABUS)**

ОА 3214 «Оптимизациялық әдістер» пәні

ZhMN 22 «Жобалаудың математикалық негіздері» модулі

31.03.2004 ж. № 50 мемл. бас. лиц..

Баспаға _____ 20__ ж. қол қойылды. Пішіні 90x60/16. Таралымы _____ дана

Көлемі ___ оқу бас. п. № _____ тапсырыс Бағасы келісілген

100027. ҚарМТУ баспасы, Қарағанды, Бейбітшілік бульвары, 56